

Nytårstale 2005

Hans Enoksen, Siunut, Landsstyreformand

Kære alle mine ærede medborgere, inklusive dem af jer, der bor i andre lande. På Landsstyrets vegne takker jeg jer alle og ønsker jer et godt Nytår af hele mit hjerte. Mange tak for jeres gode og positive indsats i det forgangne år med håb om, at Nytåret vil bringe jer alle held og lykke i vores fælles indsats for vort kære lands fremtid.

Jeg vil også på vegne af den grønlandske befolkning sende en nytårshilsen til Hendes Majestæt Dronningen og prinsen, og kronprins og kronprinsessen, den danske regering og det færøske landsstyre.

Vi tager nu hul på det nye år, som vil bringe os nye erfaringer og nye oplevelser. Jeg ser frem til et godt samarbejde i lyset af mod og kræfter til fremdrift.

Vi har oplevet meget i det forgangne år, som har givet os nye kræfter til at komme videre. Jeg siger jer alle tak for jeres positive bidrag. Især tænker jeg på alle, der har mistet deres kære ved døden. I har min dybeste medfølelse. Det er mit håb, at I alle gives nye kræfter til at komme videre og et godt helbred i det nye år.

I særdeleshed ønsker jeg et godt og lykkebringende Nytår til alle, som på grund af sygdom er nødt til at fejre højtiderne uden for vort land, langt borte fra deres familier. Jeg ønsker jer alle et godt helbred, og at de sygdomsramte vender tilbage med genvundet helbred. Ligeledes siger jeg godt Nytår til vore unge, der uddanner sig i udlandet for at understøtte vort lands fremgang og lysere fremtid. Vi har forventninger til jer. Jeg vil også sige tak til jer alle fiskere, som knokler ude til havs for at fremme vort kære lands økonomi. I gør vort kære land en god og uvurderlig tjeneste. Derfor et godt Nytår af hele mit hjerte.

Jeg siger mange tak til personalet på sygehusene, alderdomshjemmene, plejehjemmene, og mange andre, som udfører deres tro tjeneste ansvarsbevidst også i højtiderne.

I det forgangne år fejrede vi 25 års jubilæet for hjemmestyrets indførelse, hvor børn, unge, voksne og de ældre deltog med glæde, og jeg takker jer alle for jeres engagerede deltagelse ved den veltilrettelagte arrangement. På befolkningens, Landstingets og Landsstyrets vegne er det med glæde, at jeg har erfaret, at vores smukke festligholdelse af begivenheden har vundet meget positiv genklang i udlandet til gavn for vort land.

Jeg skal heller ikke forglemme og siger derfor mange tak til alle medborgere, der virker for samfundet gennem foreningerne og på anden vis. Jeg siger tak for jeres livsbekræftende virke for de unge og de voksne. Jeg siger også tak til de mange foreninger, som gennem deres daglige virke bringer glæde og styrke. Jeg skal også sige tak for, at de ældres gode eksempler har fået større gennemslagskraft. Vi har al mulig grund til at glæde os over og være stolte af, at de ældre har givet os åndeligt livsmod gennem deres markante eksempler, når det gælder idrætsudøvelse og videreførelse af foreningslivet.

Vi må glæde os over, at det bliver mere og mere mærkbart, at det grønlandske folk har vilje til at medvirke til en lysere fremtid. Hvis man ønsker et selvstændigt og stærkt samfund, er det nemlig folket selv, der skal

udforme fremtiden, i stedet for blot at vente på andre. Selvstyrekommissionens betænkning er vedtaget af Landstinget og Fælleskommissionen nedsat af den danske og grønlandske regering har fået en god start. Generelt sagt er det vores hensigt at bane vejen for et selvstående Grønland, d.v.s et selvstyrende Grønland indenfor Rigsfællesskabet som et skridt henimod et selvstændigt Grønland.

Vi grønlandere har nu, som enkeltpersoner og et samfund, fået de bedste muligheder for at videreudvikle vort land, og det må vi udnytte optimalt. Som enkeltpersoner skal vi finde en veltilpasset livsform gennem gensidig indsats og opmuntring. Vi kan ikke længere fortsætte med blot at rette os efter andres formandinger og krav. Vi må se hinanden i øjnene og spørge os selv, hvad vi hver især kan gøre for at bane vejen for vore efterkommeres bedre liv og fremtid.

Hver enkelt må medvirke til samfundets økonomi. Vi må alle være med i stedet for at vente på andre. Skal samfundet styrkes erhvervsmæssigt og økonomisk, er det yderst vigtigt, at alle i arbejdsmarkedet er med. Ikke mindst må uddannelsesniveaue løftes mærkbart. Vi må sikre, at vore efterkommere får bedre viden end os. I takt med bedre viden og højere uddannelse vil stadig flere hjemmehørende finde indpas på arbejdsmarkedet, ikke blot med det som følge, at serviceringen af samfundet bliver bedre, men også at vi kan bibeholde den indvundne viden. Pengene kommer til at cirkulere bedre i samfundet til gavn for etablering af flere varige arbejdspladser.

Vi kan ikke bare længere godtage de økonomiske eksperteres spådomme om, at vort land til evig tid vil være afhængig af tilskud udefra og ikke kan klare sig selv økonomisk. Disse eksperter skal ikke begrænse vores egne ideer og nyskabelser. Vi ved jo, at vore fysisk og psykisk stærke forfædre til alle tider har beboet vort land som et selvstående land tilpasset til deres liv, og videregivet det til os grønlandere. Dette land er vort arv efter forfædrene. Derfor må vi udbygge det i harmoni med grønlandske realiteter.

Vi bestrider ikke, at solidariteten har været til gavn for samfundet gennem mange år. Men i lyset af vores nuværende økonomiske situation er vi pisket til at tilpasse os så længe importsiden ser ud som nu. Olieprisen er stadig stigende. Ikke mindst er priserne på vore eksportvarer, især for rejer stadig faldende, kommunernes indtægter er stagnerende, vore udgifter er stigende og indtægterne er faldende. Derfor må vi tilpasse økonomien efter sådanne pejlemærker.

Ensprissystemet på el og vand afskaffes fra og med dette år. Formålet med denne omlægning er ikke at forringe borgernes vilkår, og det er absolut ikke formålet at forringe vilkårene i bygder, mindre byer og yderdistrikterne. Formålet er tværtimod lavere og bedre tilpassede priser. Solidaritetssystemet er en form for sovepude, som bremser videreudvikling i visse områder til ugunst for økonomisk opvækst.

Derfor har landsstyreområderne og KANUKOKA aftalt at følge afskaffelsen af ensprissystemet nøje, idet det ikke er formålet at forringe borgernes levevilkår, og derfor har Landsstyret lovet Landstinget, kommunerne og befolkningen at vurdere ændringerne og priserne hvert år. Borgerne er selvsagt ikke interesseret i at betale højere udgifter, ej heller højere skatter. Tværtimod ønsker de lavere udgifter, og det sker først, når vi ved, hvad vi betaler for, og det kan først ske, når vi kender de reelle kostpriser.

Landsstyret lægger afgørende vægt på styrkelse af uddannelserne, hvorfor investeringerne på dette område er forhøjet med 25 mio. kr. i 2005 i forhold til tidligere år, og i de kommende år vil de blive forhøjet yderligere med 100 mio. kr. Det er landsstyrekoalitionens hensigt, at 2/3 af de uddannelsessøgende skal gennemføre deres uddannelse. Derfor er det afgørende vigtigt at velordne børns og de unges vilkår. Skal vi

have dette som mål, må vi skabe tidssvarende børneinstitutioner og skoler. Hjemmestyret kan ikke løfte opgaven alene. Vi opfordrer borgerne og kommunerne til at være med til at løse opgaven, nemlig at alle borgerne medvirker til løsning af problemerne omkring uddannelse og videreuddannelse.

Landsstyret gør anstrengelser for at realisere borgernes krav om tilrettelse af skolerne til Atuarfitsialaks målsætninger gennem opførelse af nye skoler og forbedringer gennem vedligeholdelse. Planerne om forbedring af skolerne i byer og bygder og prioritering af disse opgaver færdigudført, hvorefter opgaverne kan udføres hurtigere i det nye år, og det er vores håb, at opgaverne realiseres til alles tilfredshed. I denne anledning udtrykker Landsstyret sin tak til alle, der har medvirket og medvirker til realisering af Atuarfitsialak og lærerne for veludført arbejde.

I det forgangne år har ikke så få unge mennesker fuldført deres uddannelse. I forhold til tidligere har de fleste fuldført gymnasieuddannelsen og læreruddannelsen. Gennem de seneste 25 år efter hjemmestyrets indførelse har mange unge mennesker fuldført deres uddannelse med gode resultater. Selvom vores økonomiske udvikling kører langsomt, har vi grund til at glæde os over den nye viden, som tilføres os hvert år. Det kan vi se gennem de mange viljestærke og ansvarsbevidste unge mennesker, som til stadighed markerer sig klart. Vi har grund til at rose jer og ønske jer alt godt fremover.

Ilimmarfik, som vi i mange år har vores mål, vil nu blive realiseret. Skal vi have veluddannede i vort land, må vi medvirke til uddannelse og kulturel fremgang. Skal lærerkræfterne udnyttes optimalt, kan vi ikke komme udenom fælles uddannelsescenter, når de uddannelsessøgende skal sikres gode resultater. Mulighederne for videreuddannelse vil blive forøget betydeligt, når institutionen bliver bygget til gavn for lærere såvel som eleverne.

Hvis grønlandiseringen skal lykkes har vi alle et stort ansvar til medvirken. Hvis vi skal forlade tilskuerrollen, må vi skatte uddannelsesiltagene. Vi har tiltro til, at mange unge opnår gode resultater til fremme af fremtidig selvbestemmelse. Jeg skal også opfordre grønlænderne til at profilere sig mere ved besættelse af de forskellige stillinger. Jeg ved, at I har evnerne og kan selv.

Fra Landsstyret skal vi love at virke for at overvinde sprogproblemerne, ikke blot for enkeltsprogede grønlændere. Vi oplever problemer på grund af sproglige misforståelser. Vi må have plads til os alle i vort land og have lige muligheder. Om vi er grønlændere, danskere eller stammer fra andre lande, må vi alle have en plads i dette land. Der arbejdes også på ensprogede grønlænderes muligheder også på uddannelsesområdet. Også det skal vi nok klare.

Landsstyret lægger afgørende vægt på, at kommunalreformen gennemføres hurtigst muligt. Vi opfordrer til, at borgerne og kommunerne medvirker aktivt til gennemførelsen af reformen i løbet af to år. Formålet er jo at gennemføre en hurtigere og billigere reform til gavn for jer. Skal det lykkes, er det imidlertid af afgørende vigtighed, at du og jeg medvirker aktivt i tide. Landsstyret lægger afgørende vægt på at arbejde i tæt samarbejde med befolkningen, og det er kommunerne og borgerne. Derfor er det på sin plads at kræve, at borgerne og kommunerne medvirker aktivt i processen.

Vi er nødt til at forberede os på udnyttelse af vore levende ressourcer. Vi må forberede os på klimaforandringernes mærkbare indvirkning på vore arktiske liv, hvorfor vi er nødt til at forberede os på den fremtidige situation i samarbejde med de sagkyndige. Klimaet ændrer sig i Nordgrønland. Islægget kommer senere og isperioden bliver kortere, de voldsomme storme påvirker allerede fangersamfundet.

Derfor må vi iværksætte udvikling af andre erhverv end fangererhvervet, god udnyttelse af fiskeressourcerne og udbygning af uddannelse indenfor turisterhvervet. Derfor skal jeg opfordre alle relevante aktører til at ruste sig til de uundgåelige forandringer. Vi skal huske på, at vi kan skabe flere ideer, når vi er flere om disse.

Jeg må sige, at vi ikke længere kommer udenom hurtigere tilpasning af udnyttelsen af vore levende ressourcer. Bl.a. overforbruger vi vore ressourcer. Vedrørende hellefiskebestanden er der en overudnyttelse af ressourcen. På denne baggrund har landsstyrekoalitionen til hensigt at indføre en kvotaordning fra 2006 i samarbejde med fanger- og fisker organisationen samt lønmodtagerorganisation.

I fuld alvor plejer vi at sige, at børn og unge er vores fremtid. I de seneste år oplever vi mere og mere forsømte børn, misbrug af børn, stadig flere forsømte unge mennesker, stadigt mindre sammenhold, flere børn uafhængt fra børneinstitutionerne, stadig mere omfattende hærværk på skolerne, er bl.a. resultat af forceret samfundsudvikling, og vi kan ikke til stadighed give borgerne skylden for, at så mange er tabt af vognen.

Vi politikere må indrømme, at vi har stort medansvar. Lad os derfor etablere et tæt samarbejde med folket og virke for deres bedre levned med udgangspunkt i vore unges værdige fremtid! Det vi kalder fremtid i dag vil en dag alt andet lige blive en historisk fortid. Skal den have et smukt eftermæle, må vi udøve en fælles indsats for at skabe et godt og trygt hjem til vore efterkommere, vore børn.

Gennem mange år er der gjort meget for at forbedre serviceringen af bygdebefolkningen gennem de nødvendige ændringer. I det nye år vil vi igen medvirke til nye ændringer med henblik på serviceforbedringer vedrørende passagertransport, godstransport og ikke mindst reovering af produktionsapparatet.

Selskabernes virke i bygderne er i mange år foregået meget dyrt og meget spredt til dels til gene for bygdebefolkningen. Eksempelvis har 6 forskellige selskaber virket i bygder med en befolkning på 70 individer, hvilket selvsagt er meget dyrt og er ikke koordineret. Dette medfører, at selskabernes interesser kommer i forgrunden på bekostning af bygdebefolkningen, som skubbes i baggrunden. I mange år har bygdebefolkningen råbt højt om, at sådanne forhold bør rettes op. Vi må takke bygdebefolkningen, som ikke mindst gennem deres forening har banet vejen for indførelse af de nødvendige ændringer.

For at afhjælpe den yderst anstrengte boligforsyningssituation i bygderne har Landsstyret bevilget flere penge til opførelse af boliger og har forbedret tilsynet med byggeriet med henblik på at minimere antallet af huse, som aldrig blev færdigbygget.

Vi skal udtale, at skattereformen vil være til gavn for de mindre bemidlede. Ældre, førtidspensionister, fiskere og fangere, arbejderfamilier og andre med små indtægter vil blive tilgodeset i vidt omfang. Desuagtet er vore levevilkår fortsat alt for forskellige. Vi har fortsat viljen til at gennemføre de nødvendige tilpasninger med henblik på at tilvejebringe mere lige levevilkår.

Landsstyret lægger vægt på styrkelse af vort samarbejde med andre lande. Vi stiler imod yderligere styrkelse af det gode nordiske samarbejde. Vort samarbejde med vore stammefrænder er også under fortsat udvikling.

Landsstyret og Danmark virker i fællesskab for at gøre samarbejdsaftalen med USA indholdsrigt og fremadrettet. De vigtige formål er uddannelse, forskning, samhandel, trafik, turisme, råstofudnyttelse og energiudnyttelse. Der arbejdes ihærdigt på disse områder.

Jeg skal udtale, at vi har et udmærket samarbejde med den danske regering kendetegnet af gensidig respekt. Ikke mindst skal vi takke for den danske regerings positive medvirken i forbindelse med nedsættelsen og etableringen af en fælles selvstyrekommission med udgangspunkt i vore målsætninger. Landsstyret lægger afgørende vægt på et velkoordineret kommissionsarbejde. Hvis den vigtige og spændende opgave, som giver store gensidige forpligtelser, skal få gode resultater, har alle parter, ikke blot den ene, et medansvar.

I de senere år er sundhedsvæsenets servicering blevet betydeligt bedre og udvikler sig fortsat positiv retning. Men sundhedsvæsenet er ikke alene om at sørge for menneskets sundhed, idet det enkelte menneske også har et ansvar for sin sundhed. Skal vi hver især blive sundere, må vi stille krav til os selv gennem større forebyggelse, idet forebyggelse er bedre end lægebehandling.

En af vore vigtigste målsætninger er at videreføre og forbedre de igangsatte initiativer med henblik på forbedring af børnenes og de unges opvækstvilkår.

Det er vigtigt, at vore børn får en god start i deres tilværelse. Derfor arbejder Landsstyret på forlængelse af barselsorloven, og dette vil blive indarbejdet i finanslovsforslaget til foråret.

Kirken i vort land har alle dage givet os betydelig åndelig styrke. Loven om kirke og skole fra 1905 fylder 100 år i 2005. Jeg ser frem til kirkekonferencen, med speciel udgivelse i anledningen, 1. april i år.

Foran os ligger alvorlige samfundsopgaver. Vi må samarbejde bedre, idet vi alle i hjertet har viljen til at opnå de bedst mulige resultater. Jeg er ikke i tvivl om, at vi vil opnå bedre resultater gennem et godt samarbejde.

Til slut ønsker jeg alle medborgere et godt Nytår. Jeg siger tak til alle medaktører i samfundet, vore kære lønmodtagere, fiskere og fangere, fåreavlere, embedsmænd og alle andre, som virker for samfundets ve og vel på forskellige områder. Hjertelig tak til jer alle ældre, som gennem deres liv har udført uvurderligt arbejde. I har lagt grundstenen til vore gode levevilkår i dag gennem jeres gode, byrdefulde arbejde. Jeg ønsker jer alle en værdig alderdom med gode vilkår.

Godt Nytår.

Gud bevare vort land!